

ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HÀ NỘI

LỚP 1

ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

TRẦN THẾ CƯỜNG (TỔNG CHỦ BIÊN)
TRẦN LƯU HOA – ĐINH GIA LÊ (ĐỒNG CHỦ BIÊN)
HOÀNG THỊ MINH HƯƠNG – PHẠM DUY ANH
NGUYỄN THỊ THANH LOAN – TRẦN THỊ THU HÀ – LÂM THỊ HOA

TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG
THÀNH PHỐ HÀ NỘI

LỚP 1

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh yêu quý!

Các em đang sống tại Hà Nội – Thủ đô ngàn năm văn hiến. Đây không chỉ là một trong những thành phố hiện đại nhất cả nước mà còn là nơi lưu giữ rất nhiều nét đẹp truyền thống. Các em đã biết gì về thành phố tươi đẹp của chúng ta?

Giáo dục địa phương thành phố Hà Nội lớp 1 được biên soạn nhằm cung cấp những hiểu biết cơ bản về lịch sử, lễ hội, cảnh đẹp, nghề truyền thống, món ăn truyền thống, ... của Hà Nội. Các em sẽ được thầy, cô giáo giới thiệu và tổ chức các hoạt động trải nghiệm dưới nhiều hình thức: tại lớp, ở nhà, đi tham quan thực tế. Những điều được học và trải nghiệm sẽ giúp các em thêm hiểu về nơi mình đang sinh sống, từ đó biết yêu mến, trân trọng và gìn giữ những nét đẹp của quê hương.

Hi vọng cuốn sách này sẽ là người bạn đồng hành cùng các em trên con đường tìm hiểu về Thủ đô Hà Nội thân yêu!

Các tác giả

Kí hiệu và hướng dẫn sử dụng tài liệu

Khởi động

Huy động kiến thức, kinh nghiệm của học sinh để tham gia hoạt động tạo hứng thú vào chủ đề mới.

Khám phá

Học sinh thực hiện các hoạt động quan sát, tìm kiếm thông tin nhằm phát hiện và lĩnh hội những điều mới, chưa biết trong chủ đề.

Thực hành

Học sinh sử dụng kiến thức, kĩ năng được trang bị để giải quyết các vấn đề, tình huống liên quan đến chủ đề, nhằm khắc sâu kiến thức, hình thành kĩ năng một cách chắc chắn.

Vận dụng

Học sinh giải quyết vấn đề của các tình huống thực tế hoặc vấn đề có liên quan đến tri thức của chủ đề, từ đó phát huy khả năng sáng tạo.

Em có biết:

Thông tin mở rộng liên quan đến chủ đề.

*Hãy bảo quản, giữ gìn sách để dành tặng
các em học sinh lớp sau!*

MỤC LỤC

TT	CHỦ ĐỀ	TRANG
1	Nơi em ở	5
2	Món ăn truyền thống cốm làng Vòng	11
3	Hội Gióng làng Phù Đổng	17
4	Văn Miếu – Quốc Tử Giám	24
5	Hồ Hoàn Kiếm	29
6	Nghề làm nón lá ở làng Chuông	36

NƠI EM Ở

Khởi động

Quan sát hình ảnh và trả lời câu hỏi:

- Hình ảnh dưới đây cho em những thông tin gì?
- Quận/huyện/thị xã nơi em ở có tên là gì?
- Phường/xã/thị trấn nơi em ở có tên là gì?

Thư viện Quốc gia, quận Hoàn Kiếm

Quảng trường Ba Đình, quận Ba Đình

Sân vận động Mỹ Đình, quận Nam Từ Liêm

Đường Võ Chí Công, quận Tây Hồ

Di tích Gò Đống Đa, quận Đống Đa

Bán đảo Linh đàm, quận Hoàng Mai

7
Chùa Thầy, huyện Quốc Oai

8
Tượng Thánh Gióng, huyện Sóc Sơn

9
Suối Yến, huyện Mỹ Đức

10
Chùa Pháp Vân, huyện Thường Tín

11
Cổng làng Mông Phụ, thị xã Sơn Tây

Em có biết?

Thành phố Hà Nội hiện nay gồm 12 quận, 17 huyện, 1 thị xã.

Khám phá

1. Tìm hiểu tên một số công trình tiêu biểu nơi em ở theo nội dung gợi ý sau:

- Tên của công trình đó.
- Đặc điểm của công trình.
- Vị trí của công trình này ở nơi em ở.

Nhà văn hoá

Trạm y tế

Cổng làng

Trụ sở Ủy ban Nhân dân xã

2. Tìm hiểu các công trình từ nhà đến trường theo gợi ý sau:

- Nhà em ở phường/xã/thị trấn nào?
- Trên đường đến trường, em thấy những công trình nào?
- Em thích công trình nào nhất?

Thực hành

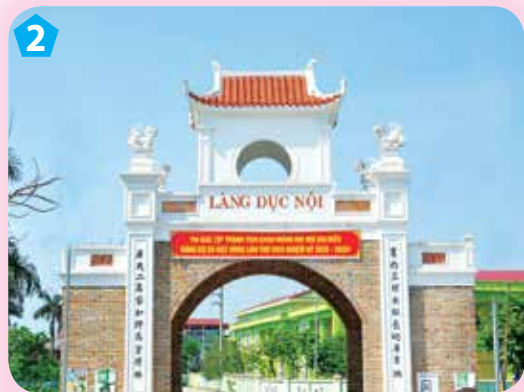
1. Nêu địa chỉ nhà em qua một số gợi ý sau:

- Số nhà;
- Tên làng/phố;
- Tên phường/xã/thị trấn;
- Tên quận/huyện/thị xã.

Lưu ý: Không cung cấp địa chỉ nhà cho người lạ.

Số nhà

Tên làng

Tên phố

Tên phường/xã

2. Chia sẻ về một công trình tiêu biểu nơi em ở (tên, đặc điểm, vị trí,...).

Vận dụng

Vẽ hoặc xé, dán cảnh, vật trên đường từ nhà đến trường mà em yêu thích.

MÓN ĂN TRUYỀN THỐNG CỔM LÀNG VÒNG

Khởi động

Quan sát các hình dưới đây và nói tên những món ăn được làm từ cốm mà em biết.

1

Kem cốm

2

Chả cốm

3

Bánh cốm

4

Chả giò cốm xanh

5

Trứng tráng cốm thịt

Khám phá

1. Nêu một số thông tin về cốm làng Vòng.

Cốm làng Vòng là một món ăn đặc sản của làng Vòng, thuộc phường Dịch Vọng Hậu, quận Cầu Giấy.

Cổng làng Cốm Vòng

Cốm làng Vòng thường có vào mùa thu. Cốm xanh, dẻo, thơm ngon và có thể chế biến thành nhiều món ăn đặc sắc.

Cốm Vòng nhớ mãi bàn tay
Đi xa Hà Nội nhớ ngày cốm thơm.

2. Kể các bước làm cốm làng Vòng qua các thông tin dưới đây:

1
*Chọn lúa nếp hoa vàng,
non vừa phải*

2
Sàng để loại bỏ thóc lép

3
*Rang thóc ở nhiệt độ cao
để bong lớp vỏ trấu*

4
Giã thóc bằng cối đá và chày gỗ

5
*Thu hoạch được hạt cốm sau khi
hoàn thành công đoạn giã thóc.*

3. Tìm hiểu một số món ăn từ cốm làng Vòng theo nội dung sau:

- Kể tên các món ăn từ cốm làng Vòng.
- Mô tả một món ăn từ cốm làng Vòng theo các gợi ý:
 - + Màu sắc của món ăn;
 - + Hương vị;
 - + Cảm nhận của em về món ăn.

Cốm tươi

Xôi cốm

Chè cốm

Cốm xào

Thực hành

1. Chọn những thông tin phù hợp với cốm làng Vòng.

Làm từ lúa nếp
hoa vàng

Làm từ gạo tẻ
thơm ngon

Có màu vàng
của lúa chín

Thường dùng lá
ráy gói ở trong và
lá sen bọc ở ngoài

Thường có vào
mùa thu

Thường ăn với quả
hồng chín, chuối tiêu

2. Chia sẻ với thầy cô, bạn bè về một món ăn đặc sản em yêu thích theo các gợi ý sau:

- Tên món ăn là gì?
- Màu sắc, hương vị của món ăn như thế nào?
- Cảm nhận của em về món ăn này.

Vận dụng

Sưu tầm những hình ảnh về món ăn đặc sắc nơi em ở và giới thiệu với thầy cô, bạn bè.

HỘI GIÓNG LÀNG PHÙ ĐỔNG

Khởi động

Quan sát và kể những gì em thấy qua bức ảnh sau:

Múa rồng trong hội Gióng ở đền Phù Đổng, huyện Gia Lâm

Hội Gióng làng Phù Đổng được tổ chức ở đền Phù Đổng (huyện Gia Lâm) để tưởng nhớ và ca ngợi chiến công đánh giặc ngoại xâm của Thánh Gióng (hay còn được biết đến là Phù Đổng Thiên Vương).

Em có biết?

Truyện thuyết Thánh Gióng

Đời Hùng Vương thứ sáu, có cậu bé tên Gióng lên ba tuổi mà chưa biết nói, biết cười, chỉ đặt đầu nằm đấy.

Giặc Ân xâm lược nước ta. Nghe tin vua tìm người tài cứu nước, Gióng bỗng cất tiếng nói và xin mẹ đi đánh giặc.

Từ hôm đó, cả làng góp gạo nuôi Gióng. Gióng lớn nhanh như thổi, trở thành một chàng trai cao lớn, khoẻ mạnh.

Gióng mặc áo giáp sắt, cưỡi ngựa sắt, nhổ tre đánh giặc. Gióng đánh đến đâu, giặc Ân đều thua và bỏ chạy.

Giặc tan, từ núi Sóc, Gióng cởi bỏ giáp sắt, cùng ngựa bay về trời.

Để tưởng nhớ công ơn của Gióng, vua cho lập đền thờ. Nhân dân gọi ông là Thánh Gióng.

Khám phá

1. Quan sát các hình dưới đây và kể một số hoạt động tiêu biểu trong hội Gióng.

Lễ rước "Cô Tướng"

* Cô Tướng: mỗi Cô Tướng là đại diện một đạo quân giặc Ân. 28 Cô Tướng là 28 đạo quân.

Lễ rước tái hiện đội quân Thánh Gióng

Lễ khao quân

2. Quan sát các hình dưới đây và cho biết tên một số nhân vật xuất hiện trong hội Gióng.

Ông Hiệu cờ

Ông Hiệu trống

Ông Hiệu chiêng

Ông Hổ

* Ông Hiệu cờ: tượng trưng cho Thánh Gióng.

* Ông Hiệu chiêng, ông Hiệu trống: tượng trưng cho các vị tướng trong đội quân của Thánh Gióng.

* Ông Hổ: tượng trưng cho các loài vật theo Thánh Gióng đánh giặc.

3. Quan sát các hình dưới và kể một số hoạt động vui chơi trong hội Gióng.

Chơi cờ tướng

Thi đấu vật

Hát quan họ trước cửa đền Phù Đổng, huyện Gia Lâm

Ngoài hội Gióng ở đền Phù Đổng, hội Gióng còn được tổ chức ở nhiều nơi trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Thực hành

1. Giới thiệu một số nét về hội Gióng qua các gợi ý:

- Hội Gióng được tổ chức để tưởng nhớ ai?
- Hội Gióng được tổ chức ở đâu?
- Hội Gióng có những hoạt động gì?

Quang cảnh hội Gióng ở đền Phù Đổng, huyện Gia Lâm

2. Kể về một lễ hội ở địa phương em theo các gợi ý sau:

- Tên lễ hội là gì?
- Lễ hội đó được tổ chức ở đâu?
- Trong lễ hội đó có những hoạt động gì?

Vận dụng

1. Tập làm hướng dẫn viên du lịch để giới thiệu về hội Gióng cho các thành viên trong lớp.

2. Thu thập những hình ảnh em thích về hội Gióng.

4

VĂN MIẾU – QUỐC TỬ GIÁM

Khởi động

Quan sát và kể những điều em thấy ở khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám.

Hồ Văn

Khu tiền án

Em có biết?

Văn Miếu – Quốc Tử Giám có địa chỉ tại số 58 phố Quốc Tử Giám, phường Văn Miếu, quận Đống Đa.

Khám phá

1. Kể tên một số công trình trong khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám qua các bức ảnh sau:

Cổng Văn Miếu – Quốc Tử Giám

Nhà Tiền đường – Khu Thái học

Khuê Văn Các

Nhà bia tiến sĩ

Cổng đại trung

Em có biết?

Hình ảnh Khuê Văn Các được chọn làm biểu tượng của thành phố Hà Nội.

2. Kể tên một số hiện vật trong khu di tích Văn Miếu - Quốc Tử Giám qua các bức ảnh sau:

Sắc phong tiến sĩ

Bia tiến sĩ

3. Kể tên một số nhân vật lịch sử được thờ trong khu di tích Văn Miếu - Quốc Tử Giám qua các bức ảnh sau:

Ban thờ Khổng Tử

Ban thờ Chu Văn An

Ban thờ ba vị vua: Lý Thánh Tông, Lý Nhân Tông và Lê Thánh Tông

Thực hành

1. Giới thiệu về khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám theo các gợi ý:

- Khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám có địa chỉ ở đâu?
- Khu di tích Văn Miếu - Quốc Tử Giám thờ những nhân vật lịch sử nào?
- Có những công trình, hiện vật nào trong khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám?

Nhà bái đường Văn Miếu - Quốc Tử Giám

2. Nêu những việc cần làm khi đi tham quan khu di tích:

- Trang phục gọn gàng;
- Giữ an toàn khi đến khu di tích;
- Giữ vệ sinh môi trường tại khu di tích;
- Không sờ vào hiện vật;
- Không tự do rời lớp, tách đoàn.

Vận dụng

1. Tập làm hướng dẫn viên du lịch và giới thiệu về một di tích lịch sử – văn hoá nơi em ở theo những gợi ý sau:

- Di tích tên là gì? Ở đâu?
- Di tích đó thờ ai?
- Di tích đó có những công trình, hiện vật nào?
- Em thích nhất điều gì ở di tích đó?

2. Vẽ quang cảnh ở khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám mà em thích.

5

HỒ HOÀN KIẾM

Khởi động

Quan sát và kể những điều em thấy ở hồ Hoàn Kiếm.

1

2

3

4

5

Hồ Hoàn Kiếm là một danh lam thắng cảnh của Thủ đô Hà Nội. Xung quanh hồ Hoàn Kiếm có nhiều cây xanh và vườn hoa, nơi đây thường tổ chức các hoạt động vui chơi lý thú.

Khám phá

Kể tên những cảnh quan và di tích ở khu vực hồ Hoàn Kiếm qua các hình sau:

Tháp Rùa

Tháp Bút

Đền Ngọc Sơn

Cầu Thê Húc

Đài Nghiên

Khu vực hồ Hoàn Kiếm có nhiều di tích văn hoá như: tháp Bút, đài Nghiên, tháp Rùa, cầu Thê Húc, đền Ngọc Sơn, ...
Hồ Hoàn Kiếm có tên gọi khác là hồ Gươm, hồ Lục Thủy, hồ Tả Vọng, ...

 Em có biết?

Sự tích tên gọi hồ Hoàn Kiếm

Giặc Minh xâm lược nước ta, Đức Long Quân cho nghĩa quân mượn thanh gươm thần để đánh đuổi giặc.

Có gươm thần, nghĩa quân đánh đâu thắng đấy và đánh tan quân xâm lược.

Khi đất nước yên bình, vua Lê Lợi đi thuyền trên hồ Tả Vọng, gặp Rùa vàng.

Rùa vàng nổi trên mặt nước và nói: “Xin nhà vua hoàn gươm cho Long Quân!”.

Vua Lê Lợi nghe vậy liền rút gươm đeo bên mình và trao trả cho Rùa vàng.

Rùa vàng ngậm gươm và lặn xuống hồ. Từ đó, hồ có tên là hồ Hoàn Kiếm hay hồ Gươm.

Thực hành

1. Chia sẻ những hiểu biết của em về hồ Hoàn Kiếm theo các gợi ý:

- Em biết ở khu vực hồ Hoàn Kiếm có những di tích nào?
- Vì sao hồ có tên là Hoàn Kiếm?

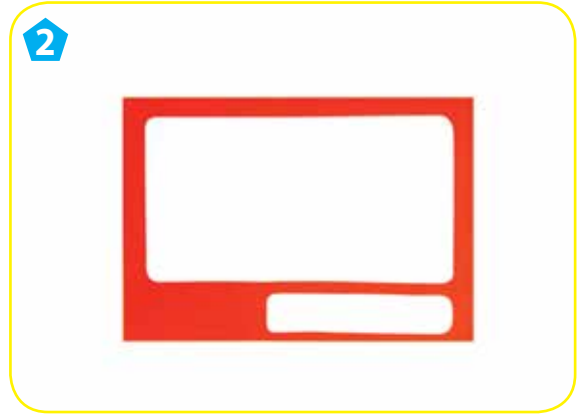
Vận dụng

1. Kể về một cảnh đẹp nơi em ở theo những gợi ý sau:

- Cảnh đẹp tên là gì? Ở đâu?
- Quang cảnh như thế nào?
- Em thích nhất điều gì ở cảnh đẹp đó?

2. Làm một sản phẩm mỹ thuật thể hiện vẻ đẹp của hồ Hoàn Kiếm.

Gợi ý các bước thực hiện sản phẩm:

6

NGHỀ LÀM NÓN LÁ Ở LÀNG CHUÔNG

Khởi động

Quan sát hình và kể những điều em thấy ở làng Chuông.

Cổng làng Chuông

Sân đình làng Chuông

Làng Chuông ở huyện Thanh Oai, thành phố Hà Nội. Làng có nghề làm nón lá lâu đời và nổi tiếng khắp vùng.

Chuẩn bị nguyên liệu làm nón ở làng Chuông

Làm nón ở làng Chuông

Nón lá làng Chuông

Muốn ăn cơm trắng cá trê
Muốn đội nón tốt thì về làng Chuông.

Khám phá

Quan sát và tìm hiểu các bước làm nón lá ở làng Chuông.

Phơi lá

Duỗi lá cho thẳng

1

Làm khung và lót lá

2

1

Khâu nón

2

Hoàn thiện nón

Các bước làm nón lá ở làng Chuông gồm: phơi lá, duỗi lá cho thẳng, làm khung và lót lá, khâu nón và hoàn thiện nón.

Thực hành

Chia sẻ hiểu biết của em về nón lá làng Chuông theo các gợi ý:

- Tại sao gọi là nón lá làng Chuông?
- Làm nón lá gồm những bước nào?

Vận dụng

1. Giới thiệu về vẻ đẹp, công dụng của nón lá làng Chuông cho người thân trong gia đình.

2. Kể về một nghề truyền thống ở Hà Nội mà em biết.

- Nghề đó là nghề gì?
- Sản phẩm của nghề đó là gì?
- Hình dáng bên ngoài của sản phẩm như thế nào?

Một số thuật ngữ dùng trong tài liệu

	Thuật ngữ	Giải thích	Trang
H	Hồ	Khoảng đất trũng chứa nước tương đối rộng trong đất liền do nhiều nguyên nhân tạo thành.	29
	Hội	Dịp vui lớn có đông đảo người dân tham gia, được tổ chức vào những ngày nhất định hằng năm hoặc trong dịp đặc biệt.	17
M	Miếu	Nơi thờ thần, thánh hoặc những nhân vật được thần thánh hoá.	24
T	Truyền thống	Thói quen hình thành đã lâu đời trong lối sống và nếp nghĩ, được truyền lại từ thế hệ này sang thế hệ khác.	11

Danh sách hình ảnh sử dụng trong tài liệu

Hình	Trang	Nguồn	Hình	Trang	Nguồn
H1, H2, H3, H4, H5, H6	5	Nguyễn Tuấn Anh	H1	22	Trang thông tin điện tử của Tổng cục Du lịch
H7, H8, H9, H10, H11	6	Nguyễn Tuấn Anh	H1	23	Nguyễn Ngọc Dũng
H1, H2, H3, H4	7	Phạm Duy Anh	H1, H2	24	Phạm Duy Anh
H1, H2, H3, H4	8	Phạm Duy Anh	H1, H2, H3, H4, H5	25	Phạm Duy Anh
H1, H3	9	Giang Hoàng	H1, H2, H3	26	Phạm Duy Anh
H2, H4	9	Phạm Duy Anh	H1	27	Phạm Duy Anh
H1	10	Nguyễn Tuấn Anh	H1, H2	29	Nguyễn Tuấn Anh
H1, H2, H3, H4, H5	11	Nguyễn Tuấn Anh	H3, H4, H5	30	Nguyễn Tuấn Anh
H1, H2, H3	12	Nguyễn Tuấn Anh	H1, H2	31	Nguyễn Tuấn Anh
H1, H2, H3, H4, H5	13	Phạm Duy Anh	H3, H4, H5, H6, H7	32	Phạm Duy Anh
H1, H2, H3, H4	14	Nguyễn Tuấn Anh	H1	34	Phạm Duy Anh
H1	15	Nguyễn Tuấn Anh	H1, H2, H3, H4, H5, H6	35	Phạm Duy Anh
H1	16	Nguyễn Tuấn Anh	H1, H2	36	Nguyễn Tuấn Anh
H1	17	Nguyễn Ngọc Dũng	H3, H4, H5	37	Nguyễn Tuấn Anh
H1, H3	19	Anh Tuấn	H1, H2, H3, H4	38	Phạm Duy Anh
H2, H4	19	Nguyễn Ngọc Dũng	H1, H2, H3, H4	39	Phạm Duy Anh
H1	20	Anh Tuấn	H1, H2, H3, H4	40	Phạm Duy Anh
H2, H3, H4	20	Nguyễn Ngọc Dũng	H1	41	Phạm Duy Anh
H1, H2, H3	21	Nguyễn Ngọc Dũng	H1	23	Phạm Tiệp

TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HÀ NỘI – LỚP 1

Mã số: ...

In bản, (QĐ) khổ 19 x 26,5 cm.

Đơn vị in: địa chỉ

Cơ sở in: địa chỉ

Số ĐKXB: .../CXBIPH/.../GD.

Số QĐXB: /QĐ - GD - HN ngày ... tháng ... năm 20...

In xong và nộp lưu chiểu tháng ... năm 20...

Mã số ISBN:

